

Ochrana člověka za mimořádných událostí

Eva Marádová

Motto:

Připravený zřítelka bývá zaskočen.

→ OBSAH

→ Úvod	5
→ 1. Mimořádné události	6
1.1 Druhy mimořádných událostí	6
1.2 Způsoby varování a vyzoomnění obyvatelstva při mimořádné události	7
1.3 Zajištění ochrany obyvatel v případě ohrožení	8
1.4 Děti při mimořádné události	11
1.5 Záchrané a likvidační práce	11
1.6 Integrovaný záchraný systém	11
1.7 Doporučení pro obyvatele	12
→ 2. Živelní pohromy	14
2.1 Povodně	14
2.2 Atmosférické poruchy	15
2.3 Sesuvy půdy	15
2.4 Zemětřesení	16
2.5 Sopečné výbuchy	16
→ 3. Požáry	16
→ 4. Hromadné nákazy	18
→ 5. Havárie s únikem nebezpečných látek	18
→ 6. Radiační nehody a havárie	20
→ 7. Stavv ohrožení při pobytu v přírodě	22
→ 8. Jiné mimořádné situace	24
8.1 Podezřelá poštovní zásilka	24
8.2 Oznamení o uložení bomby, třaskaviny nebo jiné nebezpečné látky	25
8.3 Nález podezřelého zavazadla	25
8.4 Dopravní nehoda	25

→ 9. Jak se zachovat v případě mimořádné události	27
9.1 Postup v jednotlivých fázích ohrožení povodní	27
9.2 Postup při nebezpečí sesuvných pohybů v terénu	29
9.3 Postup při nebezpečí větrných smrštů	29
9.4 Postup v případě požáru	30
9.5 Postup při havárii s únikem nebezpečných chemických látek	31
9.6 Postup při vzniku radiační havárie	32
9.7 Obecná pravidla ochrany před proniknutím nebo zanesením náklady do organismu	33
9.8 Postup při teroristické akci (za použití střelných zbraní)	34
9.9 Postup při ohrožení (příp. poranění) psem	34
9.10 Desatero bezpečného pobytu na horách	35
9.11 Desatero bezpečného pobytu u vody	36
9.12 Nouzové signály pro přivolání pomoci	36
9.13 Krabička poslední záchrany	37
→ 10. Nejdůležitější zákony týkající se ochrany obyvatel	38
→ 11. Závěr	38
→ Literatura	39

→ Úvod

V životě člověka mohou nastat neočekávané mimořádné události, jako jsou živelní pohromy (záplavy a povodně, požáry, vichřice, sesuvy půdy, sněhové laviny, zemětřesení), havárie s únikem nebezpečných látek do životního prostředí (havárie v chemických provozech a skladech, radiační havárie, ropné havárie) a další, které mohou ohrozit životy, zdraví obyvatel a způsobit velké materiální škody. Ke zmírnění následků těchto událostí přispívají zejména legislativní a organizační opatření, která přijímá každý vyspělý stát. Účinně mohou ke zmírnění těchto následků napomoci i samotní občané. Proto je důležité znát možná nebezpečí, způsoby ochrany při vzniku těchto událostí a umět si nejen poradit, ale i pomoci svým blízkým, sousedům a zejména dětem.

Téma ochrany obyvatel za mimořádných událostí se v posledních letech dostalo opět do popředí veřejného i odborného zájmu, a to na základě varujících zkušeností ze světa (např. teroristické útoky, ničivá zemětřesení) i z České republiky (např. opakující se rozsáhlé povodně).

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy poukázalo na nutnost zařadit toto téma do vzdělávacích programů škol. Pokynem MŠMT čj. 12050/03-22 ze dne 4. března 2003 zavazuje školy k aktivnímu zapojení tematiky ochrany obyvatel za mimořádných událostí do školních vzdělávacích programů.

Předložená publikace vychází ze zásad interdisciplinárního přístupu v ochraně dětí. Obsahuje teoretický úvod do problematiky ochrany obyvatel za mimořádných událostí, shrnující přehled a charakteristiku mimořádných událostí přírodního i antropogenního původu. Poskytuje souhrn pokynů a praktických doporučení pro správné jednání v konkrétních situacích, které mohou ohrozit zdraví a životy lidí.

→ 1. Mimořádné události

Události a havárie ohrožující život, zdraví, majetek nebo životní prostředí, které vznikají škodlivým působením sil a jevů vyvolaných činností člověka nebo přírodními vlivy, označujeme jako mimořádné. Mimořádné události vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.

(Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů).

Mimořádná událost je tedy nenadálý, částečně nebo zcela neovládaný, časově a prostorově ohraničený děj, který vznikl v souvislosti s provozem technických zařízení, působením živelních pohrom, havárií, neopatrným nakládáním s nebezpečnými látkami, epidemií nebo jiného nebezpečí, které ohrožuje životy a zdraví lidí, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

→ 1.1 Druhy mimořádných událostí

Mimořádné události mohou být původu přírodního nebo antropogenního, tj. způsobené člověkem a jeho činností.

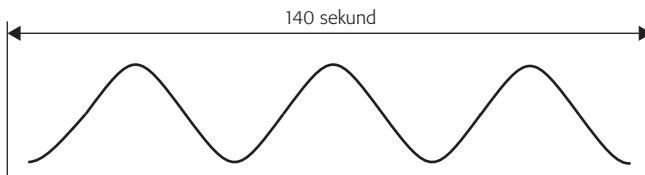
Mimořádné události		
Živelní pohromy	Havárie s únikem nebezpečných látek	Ostatní události
záplavy a povodně, záplavy vzniklé rozrušením vodních děl (hráze rybníků, přehrad apod.), táním sněhu vichřice, sněhové a námrazové kalamity, orkán, tornádo sesuvy půdy a svahové pohyby, zemětřesení, sopečný výbuch extrémní chlad a teplo, pád meteoritu velké lesní požáry	havárie v chemickém provozu výbuchy plynovzdušných směsí radiační havárie ropné havárie	teroristický čin anonymní oznámení o uložení bomby nebezpečná zásilka, podezřelé zavazadlo epidemie nakažlivých nemocí lidí a zvířat (např. salmonelóza, prasečí mor, ptačí chřipka) rozsáhlé dopravní havárie (hromadné autohavárie, velká železniční neštěstí, letecké katastrofy)

I když k mimořádným událostem dochází jen zřídka, měli bychom se dobře seznámit s tím, jak postupovat v případě, že bychom mohli být v jejich důsledku ohroženi. Pokud nás okolnosti spojené s mimořádnou událostí nezaskočí, můžeme svou vlastní připraveností lépe překonat strach a paniku, které v takových okamžicích vznikají. Aniž si to uvědomujeme, připravený člověk zvládne reálněji posoudit vzniklou situaci a dokáže pomoci nejen sobě, ale i svým blízkým, sousedům, přátelům a především dětem. Ochrání si zdraví a život v případě hrozícího nebezpečí umí zpravidla pouze ten, kdo případná rizika včas rozezná a kdo ví, jak se v takové situaci zachovat. Úkonům zachraňujícím život a zdraví se musíme již od dětství učit.

→ 1.2 Způsoby varování a vyrozumění obyvatelstva při mimořádné události

a) Varovný signál všeobecná výstraha

Od 1. 11. 2001 je v České republice zaveden jediný varovný signál s názvem **všeobecná výstraha**. Vyhláší se při hrozbě nebo vzniku mimořádné události, která může ohrozit životy a zdraví občanů, majetek a životní prostředí. Tento signál je snadno rozlišitelný a nezaměnitelný díky kolísavému tónu sirény po dobu 140 sekund. Může být vyhlášován třikrát za sebou v přibližně třiminutových intervalech.

GRAFICKÉ VYJÁDRĚNÍ VAROVNÉHO SIGNÁLU VŠEOBECNÁ VÝSTRAHA

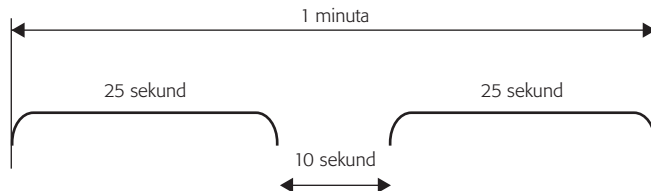
Po akustickém tónu sirény při vyhlášení varovného signálu všeobecná výstraha bude následovat tísňová informace z hromadných informačních prostředků (republikových, regionálních či místních) pro vyrozumění obyvatelstva o hrozící nebo vzniklé mimořádné události.

Kromě sirén upozorňují na nebezpečí mimořádné události také:

- ampliony záchranných složek;
- rozhlasové vozy a motospojky;
- veřejnoprávní i místní rozhlasové a televizní stanice;
- další speciální prostředky – elektronické sirény;
- nařízení a vyhlášky pro obyvatelstvo.

b) Signál požární poplach

Kromě varovného signálu všeobecná výstraha je v České republice zaveden ještě signál **požární poplach**, který je vyhlašován přerušovaným tónem sirény po dobu 1 minuty (25 sekund trvalý tón, 10 sekund pauza, 25 sekund trvalý tón). Vyhlašuje se za účelem svolávání jednotek požární ochrany, to znamená, že **není varovným signálem**.

GRAFICKÉ VYJÁDŘENÍ SIGNÁLU POŽÁRNÍ POPLACH

c) Akustická zkouška sirén

Akustická zkouška sirén se pravidelně provádí v určených termínech nepřerušovaným tónem sirény po dobu 140 sekund. Tato zkouška je oznamována předem v hromadných informačních prostředcích.

→ 1.3 Zajištění ochrany obyvatel v případě ohrožení

a) Ukrytí obyvatelstva

I v době míru může vzniknout situace (např. při úniku nebezpečných látek do ovzduší v důsledku havárie v chemickém provozu, při prudké bouři a vichřici aj.), kdy je potřebné okamžitě se chránit ukrytím. V takovém případě se využívají především improvizované úkryty, kterými mohou být obytné domy, škola, úřady, obchody, kino apod. Samozřejmě v takovém úkrytu je potřebné provést určité dílčí úpravy.

Při ukrytí v bytě je třeba se řídit následujícími zásadami:

- na veškeré pokyny reagujte bez paniky, zachovejte klid a zbytečně netelefonujte;
- zapněte rádio nebo televizi a dbejte pokynů ve sdělovacích prostředcích;
- připravte si improvizované prostředky osobní ochrany a hasící prostředky v bytě;
- utěsněte okna olepením rámu;
- pohybujte se minimálně u oken a omezte pohyb po bytě;

- připravte si evakuační zavazadlo a trvanlivé potraviny na 3 dny;
- odstraňte hořlavé závěsy a předměty;
- **při úniku chemické škodliviny se zásadně neukrývejte ve sklepech** (většina plyných škodlivin je těžších než vzduch a klesá dolů);
- o konci stavu ohrožení budete informováni.

b) Evakuace

Evakuace znamená přemístění osob, hospodářských zvířat, cenných a dalších věcí z prostoru ohroženého (např. povodní, sesuvem půdy, únikem nebezpečných látek do ovzduší nebo požárem) na jiné území.

O evakuaci jsou občané informováni zpravidla hlášením obecního rozhlasu. Dozívají se místo, kam se dostavit a odkud budou přemístěni do bezpečí. Pokud se žáci právě nacházejí ve škole, musí se řídit pokyny učitelů.

Pokyny při evakuaci (opuštění bytu, domu):

- uhasťte otevřený oheň v topidlech;
- vypněte elektrické spotřebiče (mimo chladniček a mrazniček);
- uzavřete přívod vody a plynu;
- ověřte, zda i sousedé vědí, že mají opustit byt;
- dětem vložte do kapsy oděvu lístek se jménem a adresou, případně důležitými zdravotními informacemi;
- pokud to situace dovoluje, vezměte kočky a psy s sebou v uzavřených schránkách;
- exotická zvířata, která přežijí delší dobu, nechte doma a zásobte je potravou;
- vezměte evakuační zavazadlo, uzamkněte byt, na dveře dejte oznámení o opuštění bytu a dostavte se na určené místo shromažďování.

Evakuační zavazadlo

Evakuační zavazadlo se připravuje pro případ nutného opuštění bytu v důsledku vzniku mimořádné události nebo nařízené evakuace. Měli bychom jej mít připraveno pro každého člena rodiny; přihlížíme přitom ke specifickým osobním potřebám jeho uživatele. Zvláštní pozornost vyžaduje příprava evakuačního zavazadla pro děti. Jako evakuační zavazadlo můžeme použít např. batoh, cestovní tašku nebo kufr přiměřené velikosti. Zavazadlo označíme visačkou se jménem a adresou. Evakuační zavazadlo by mělo zabezpečit na přechodnou dobu možnost stravování a dostatek pitné vody.

Potraviny, které vkládáme do evakuačního zavazadla, by měly být upraveny tak, aby byly i za běžných teplotních podmínek dlouhodobě skladovatelné (konzervy, sterilované nebo sušené potraviny aj.). Pečivo či chléb je třeba pečlivě zabalit. Nezapomeneme na balenou pitnou vodu.

Doporučený obsah evakuačního zavazadla:

- osobní doklady, peníze a cennosti;
- osobní léky a další prostředky (tlakový obvaz, léky tišící bolest, snižující horečku, desinfekční nebo antiseptické prostředky);
- základní trvanlivé potraviny na 3 dny – dobře zabalený chléb, konzervy, suchý salám, tvrdé sýry, sušenky, čokoláda, případně trvanlivé ovoce a zelenina;
- nádoby s tekutinami – voda, čaj, šťávy atd.;
- toaletní a hygienické potřeby (toaletní papír, mýdlo, kartáček na zuby a zubní pasta, ručník aj.);
- předměty denní potřeby – jídelní miska, příbor, plastová nebo polní láhev, nůž, provázek, šitíčko, zavírací špendlíky, otvírák na konzervy;
- bateriová svítilna, zápalky, svíčky, zapalovač;
- bateriový rozhlasový přijímač včetně náhradních baterií;
- spací pytel, deka, přikrývka, karimatka nebo nafukovací lehátko;
- náhradní prádlo, náhradní obuv a oblečení, pláštěnka, šátek, pokrývka hlavy;
- pro děti hračka, kniha a další prostředky pro zkrácení dlouhé chvíle.

Nelze sebou brát objemné věci, rychle se kazící potraviny, alkohol, zbraně, jedovaté látky a jiné zbytečné věci.

Doporučená hmotnost evakuačního zavazadla je max. 25 kg pro dospělého, 10 kg pro dítě.

c) Nouzové přežití obyvatelstva

Některá ohrožení jsou tak závažná, že je třeba k nouzovému přežití obyvatelstva přijmout mimořádná opatření. Může se to stát například při velké povodni, při zemětřesení, při ohrožení lidí zřícením obytných budov.

K nouzovému přežití obyvatelstva je třeba zajistit nouzové ubytování, dodávky energií, zásobování potravinami, nouzové zdroje vody, zásobování pitnou vodou, nouzové základní služby obyvatelstvu. V případě vzniku závažné mimořádné události se v rámci těchto opatření počítá i s humanitární pomocí od nadací, občanských sdružení a solidárními akcemi od nepostiženého obyvatelstva.

→ 1.4 Děti při mimořádné události

Děti jsou při mimořádné události zmatené, nervózní a vystrašené. Hledají pomoc u svých rodičů či dospělých, kterým důvěřují. Zmatek a strach dospělých se rychle přenáší na děti. Proto činy dospělých, klid a jistota poskytují pocit bezpečí i dětem.

Při záchranných a likvidačních pracích uložte dítěti pro něj splnitelný jednoduchý úkol a číňte je za něj zodpovědné. Velmi malé děti se snažte přemístit na bezpečné místo. Zabraňte, aby děti překážely záchranářům při likvidaci následků mimořádné události.

→ 1.5 Záchranné a likvidační práce

Při každé větší mimořádné události je třeba provést záchranné a likvidační práce.

Záchranné práce jsou činnosti, které vedou k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí. Jedná se o poskytování první zdravotnické pomoci raněným, vyhledávání a vyprošťování osob ze závalů a troskek, vyvedení osob z ohroženého prostoru, lokalizace a likvidace požárů apod.

Likvidační práce jsou činnosti sloužící k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

→ 1.6 Integrovaný záchranný systém

Záchranné a likvidační práce nemůže zvládnout jedna záchranářská organizace. Při těchto pracích je třeba využít síly, prostředky, zkušenosti, odbornost různých orgánů a organizací. K tomu je v České republice vytvořen integrovaný záchranný systém. Dominantní úlohu v něm sehrávají hasičské záchranné sbory krajů. Jejich základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc. Odpovědnost za integrovaný záchranný systém a ochranu obyvatelstva je svěřena Ministerstvu vnitra České republiky.

Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou **Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky.**

Základní složky působí na celém území státu a jsou nepřetržitě v pohotovosti zasáhnout. Tísňové telefonní linky (150, 155, 158), jejichž obsluhu uvedené základní složky integrovaného záchranného systému zajišťují, jsou pro občana místem, kde se může dovolat pomoci, a tak vlastně iniciovat činnost celého integrovaného záchranného systému při vzniku různých mimořádných událostí. Koordinace základních složek přitom zaručuje, že bude jakákoliv tísňová zpráva předána příslušné složce i při nesprávné volbě čísla tísňové linky.

Ostatní složky integrovaného záchranného systému poskytují pomoc při záchranných a likvidačních pracích na základě předem uzavřených dohod. Jsou to například Český červený kříž (jeho členové mohou pomoci při poskytování první pomoci), Svaz záchranných brigád kynologů ČR (mohou poskytnout pomoc při vyhledávání osob zavalených sutinami domu nebo lavinou), Horská služba, Letecká záchranná služba.

Při vzniku mimořádných událostí většího rozsahu je nezbytná vzájemná solidarita a pomoc států. Postiženým zemím je ostatními státy poskytována všestranná pomoc (záchranná, humanitární, materiální, finanční, zdravotnická a další).

→ 1.7 Doporučení pro obyvatele

a) Příprava na mimořádné události

Následující doporučení mohou pomoci vytvořit předem podmínky pro řešení nenadálé mimořádné události.

- Zjistěte si možné zdroje nebezpečí v místě svého bydliště – továrny, průmyslová skladiště, velké vodní plochy, řeky apod. ve vašem okolí aj.
- Naučte děti přivolávat pomoc v případě potřeby, zejména znát své příjmení, adresu bydliště a číslo telefonu. Velmi malé děti by měly mít u sebe kartičku s těmito údaji a případně dalšími důležitými informacemi o zdravotním stavu.
- Pro zvládnutí požáru v bytě nebo domě se doporučuje nákup vhodného hasicího přístroje. Pro případ možného poškození majetku je vhodné uzavřít pojištění.
- Je účelné mít doma vždy alespoň malou část potravin s delší dobou trvanlivosti pro případ mimořádné události. Tyto potraviny by měly být konzumovatelné za studena nebo po jednoduché tepelné úpravě. Vhodná je také malá zásoba minerálních vod.
- V každé domácnosti má mít své stálé místo domácí lékárnička uložená vždy mimo dosah dětí. Lékárničku je třeba jednou za rok doplnit a vyřadit léky a prostředky s proslouhlou použitelností.
- Doklady a cennosti umístíme do kovové schránky, která je schopná alespoň do určité míry odolat nepříznivým vlivům. Ve schránce by měly být rodinné doklady – rodný list, oddací list, vysvědčení, závěť apod., dále pojistky a důležité platební doklady, výpisy z pozemkových knih atd.
- V případě mimořádné události je nutné mít s sebou osobní doklady – občanský průkaz, pas, řidičský průkaz, průkaz pojištěnce. Součástí těchto dokladů by měla být i kartička, na které budou uvedeny informace o zdravotním stavu a jméno osoby, kterou je vhodné informovat v případě, že by se něco stalo.

b) Obecné zásady chování při mimořádné události

Jste-li svědkem vzniku mimořádné události, předejte informace co nejdříve na tato tísňová telefonní čísla:

150 Hasičský záchranný sbor

155 Záchraná zdravotnická služba

158 Policie ČR

156 Městská policie příslušné obce

112 Integrovaný záchranný systém

POZOR! Budete-li potřebovat z jakýchkoli důvodů pomoc, upozorněte na sebe tím, že na kliku bytu (domu) nebo okna pověsíte bílý ručník nebo prostěradlo jako znamení pro záchranné složky!

Zásady správného chování při mimořádné události:

- snažte se vždy jednat v klidu, s rozvahou a bez paniky;
- nejdříve chraňte život a zdraví, teprve potom majetek;
- pomáhajte starým a nemocným lidem, invalidům, dětem, sousedům, svému nejbližšímu okolí;
- nepodceňujte riziko vzniklé situace, dodržujte doporučené pokyny;
- zbytečně netelefonujte, telefonní síť potřebují při mimořádných událostech záchranáři;
- pokud uslyšíte sirénu (mimo požární poplach), vyhledejte ihned úkryt v nejbližší budově a věnujte pozornost hromadným sdělovacím prostředkům;
- pokud si někdo druhý nevšiml signálu sirény, upozorněte jej na nebezpečí;
- vytvořte prostor pro záchranné síly (např. přeparkováním automobilů);
- řiďte se pokyny záchranářů, státních organizací nebo samosprávy;
- získávejte informace z oficiálních zdrojů (rozhlas, televize, vyhlášky a nařízení, radiovozy atd.); nešířte poplašné a neověřené zprávy;
- omezte cestování v místě vzniku mimořádné události; jestliže cestujete automobilem a uslyšíte varování, automobil zaparkujte a vyhledejte úkryt v nejbližší budově;
- nechodte pro děti do školek a škol, učitelé jsou také informováni a provádějí ochranná opatření;
- hrozí-li nebezpečí mimořádné události, nepožívejte alkohol a léky snižující způsobilost k řízení motorového vozidla.

1. Stav bdělosti

2. Stav pohotovosti

3. Stav ohrožení

O nebezpečí záplav, případně nouzového stavu, jsou občané informováni zvukem sirén (varovný signál všeobecná výstraha) a následně sdělovacími prostředky. **V takovém případě musí být každý vždy připraven opustit ohrožené území** a přesunout se do míst, u nichž se předpokládá, že nebudou zasažena vodním živlem. Při výzvě k evakuaci je nezbytné dostavit se vybaven evakuačním zavazadlem do určeného místa shromažďování. Povodně nelze podceňovat také při pobytu v přírodě. Nedoporučuje se proto např. tábořit přímo na břehu řeky nebo potoka.

→ 2.2 Atmosférické poruchy

Pod pojmem atmosférických poruch se skrývá bouřlivé, prudké nebo větrné počasí a větrné smršťe (vichřice, orkány, tornáda a tropické cyklony). Jako živelní pohromy nás však ohrožují i další klimatické vlivy – sucho, extrémní chlad či vedro, přílišné deště aj.

Živelní pohromy v důsledku atmosférických poruch patří k nejničivějším. Kromě bouřlivého větru a větrných smršťů způsobují ničivé povodně, sesuvy a velké škody na zemědělské půdě, na stavbách, komunikacích, na majetku i životech lidí.¹

Díky pokročilým meteorologickým technologiím lze do jisté míry předvídat sílu, čas a místo zásahu některých atmosférických poruch.

→ 2.3 Sesuvy půdy

Poměrně častými živelními pohromami i na území České republiky jsou sesuvné pohyby, které mohou být vyvolány působením nejrůznějších přírodních vlivů (přivalový déšť, mraz, vítr, sucho, druhotně jako následky zemětřesení a sopečné činnosti), ale také působením člověka (důlní činnost, odlesňování apod.). Zvláště rizikové jsou horské oblasti, kde hrozí také zřícení skal a v zimních měsících nebezpečí sněhových lavin. Sesuvné pohyby jsou nebezpečné zejména pro železnice a silnice v horských oblastech a pro obytné stavby.

¹ Podle tzv. **Beaufortovy stupnice rychlosti větru** se na dvanáctistupňové škále umísťují dle své rychlosti vichřice, orkány, větrné smršťe, tropické cyklony (podle zeměpisného výskytu označované dále jako uragány, hurikány, tajfuny, willy-willy atd.) a tornáda. Rozsah škod závisí nejen na rychlosti větru (vítr začíná být nebezpečný při rychlosti přesahující 72 km/h), ale také na ploše území, které zasáhne.

Na rozdíl od povodní či zemětřesení, kterým nelze až na výjimky zabránit, vzniká požár v řadě případů z důvodu nedbalosti, neopatrnosti nebo úmyslu člověka. Prevence spočívá v dodržování zásad požární ochrany. Je důležité vědět, kde jsou umístěny hasící prostředky, hydranty, hlavní uzávěry plynu, vypínače elektrického proudu, ale hlavně únikové cesty z místa ohroženého požárem.

Důležité upozornění: *V moderních budovách představují nebezpečí při požáru klimatická systémů. Jejich činností dochází k usnadnění a urychlení rozšíření kouře a škodlivin do dalších dosud chráněných prostor. Tato zařízení se doporučuje v případě mimořádných situací vypnout.*

Přehled běžně užívaných přenosných hasicích přístrojů a jejich použití

<p>Vodní hasicí přístroj</p>	<p>je vhodný k hašení pevných látek jako jsou dřevo, papír, textil, seno, sláma apod. Není vhodný k hašení hořlavých kapalin - benzín, nafta, ředidla, a pevných látek jako jsou guma, vosk, dehet, plast apod. Nesmí se používat k hašení zařízení pod elektrickým proudem, motorů, strojů a na likvidaci požárů lehkých kovů.</p>
<p>Pěnový hasicí přístroj</p>	<p>je vhodný k hašení pevných látek a hořlavých kapalin – dřevo, papír, seno, textil, plasty, nafta, benzín. Není vhodný k hašení polárních kapalin – aceton, alkoholy, líh, étery. Nesmí se používat k hašení zařízení pod elektrickým proudem a na likvidaci požárů lehkých kovů.</p>
<p>Práškový hasicí přístroj</p>	<p>je vhodný k hašení pevných látek (dřevo, papír, textil plasty), hořlavých kapalin (nátěrové hmoty, ředidla), hořlavých plynů, elektrických zařízení. Je nevhodný k hašení pevných rozvířitelných látek - hořlavé prachy, na hašení jemné mechaniky. Nesmí se používat na hašení požárů lehkých kovů (hliníkové slitiny, elektron, hořčíkové slitiny a třísky těchto kovů).</p>
<p>Halonový hasicí přístroj</p>	<p>je vhodný k hašení hořlavých kapalin, elektrických zařízení pod proudem, počítačové techniky. Není vhodný k hašení požáru pevných látek. Nesmí se používat na hašení požárů lehkých kovů a žhoucích látek. POZOR! V nevětraných uzavřených prostorech jeho použití způsobuje nebezpečí vzniku toxických plynů.</p>
<p>Sněhový hasicí přístroj</p>	<p>je vhodný k hašení hořlavých kapalin, hořlavých plynů, elektrického zařízení pod proudem. Není vhodný k hašení požáru lehce rozvířitelných látek (piliny, cukr, mouka, hoblíny apod.). POZOR! Nebezpečí vzniku omrzlin při uchopení kovových částí přístroje za provozu bez ochrany rukou.</p>

Pozn.: Návod k obsluze konkrétního hasicího přístroje a vhodnost použití jsou uvedeny na jeho štítku. Vhodnost použití může být na štítku vyjádřena příslušnou třídou požáru:

A – pevné látky, B – hořlavé kapaliny, C – hořlavé plyny, D – lehké kovy, E – zařízení pod elektrickým napětím.

→ 4. Hromadné nákazy

Lidskou populaci může postihovat masivní rozšíření určité choroby. Stejně nebezpečí však představují i některé hromadné nákazy zvířat, a to jak z hospodářského pohledu, tak svým možným druhotným ohrožením lidského zdraví. Hromadné nákazy se dnes stále častěji spojují s hrozbou bioterorismu.

Zdrojem nebezpečné nákazy mohou být

- nemocný člověk nebo nosič (nemoc pouze šíří, sám jí netrpí),
- infikované zvíře – hospodářské nebo volně žijící (kontaktem, kousnutím),
- úmyslné rozšíření původce choroby v populaci (např. teroristickým činem)
 - a) kontaminací potravinových řetězců či vodních zdrojů,
 - b) vypuštěním infikovaného hmyzu (komárů, blech, klíšťat),
 - c) vytvořením aerosolového mraku, který je pak inhalován nebo kontaminuje prostředí.

Infekční agens se do organismu dostává různými cestami – vdechnutím nosem nebo ústy do dýchacích cest a plic, požitím kontaminovaných potravin nebo vody. Infekce se do těla může dostat také kůží za přispění infikovaného hmyzu nebo přes různá povrchová zranění.

Epidemie je charakterizována epidemiologickým řetězcem: **zdroj nákazy** → **přenos nákazy** → **vnímavý jedinec** (člověk, který není proti naze odolný). Vzniku epidemií mohou přispět i určité specifické podmínky, jako např. nízká vzdělanost obyvatelstva, nízká úroveň zdravotnické péče, zhoršená hygienická situace po povodni, přemnožení některých druhů hmyzu apod. Při výskytu nebezpečné nákazy jsou zaváděna protiepidemická opatření. Cílem je zabránit dalšímu šíření onemocnění.

→ 5. Havárie s únikem nebezpečných látek

Havárie s únikem nebezpečných látek se řadí ke katastrofám, které jsou převážně způsobeny činností člověka, v tomto smyslu mohou být také výsledkem teroristických, kriminálních či vojenských akcí. K úniku nebezpečných látek může dojít v závodech a podnicích, v nichž se vyrábějí, skladují nebo jinak používají nejrůznější chemikálie, a dále při přepravě těchto látek v cisternách a kontejnerech. Za určitých okolností mohou k úniku nebezpečných látek přispět i přírodní síly.

Havárie s únikem radioaktivních látek (radiační havárie) jsou pro své specifické vlastnosti vyčleněny do zvláštní kategorie. Mají svou vlastní klasifikaci a jsou obsahem zvláštního zákona.

Rovněž k **haváriím s únikem ropných látek** (ropným haváriím) je přístupováno jako k samostatnému typu havárie, a to jednak z důvodů obrovské četnosti ropných havárií, jednak proto, že neznamenaají bezprostřední ohrožení lidského života (pokud nejsou doprovázeny požárem či výbuchem), ale mají dalekosáhlý vliv na životní prostředí.

Hlavními vlastnostmi chemických látek, které představují přímé nebezpečí, jsou **výbušnost, hořlavost a toxicita**. Další riziko, které se však v konečném důsledku projeví výše zmíněnými reakcemi, představuje vysoká reaktivita při nežádoucím styku odlišných látek nebo výrazné oxidační vlastnosti látek.

Z hlediska výbušnosti jsou nejnebezpečnější látky, které vybuchují již při nízké koncentraci. Patří k nim známé a široce využívané plyny (zemní plyn, svítíplyn, propan-butan, ethylen, acetylen, vodík atd.).

Hoření látek při haváriích patří mezi nejvýznamnější ničivé faktory. Riziko vznícení určité látky je závislé na stupni její hořlavosti. Některé látky mají sklon k samovznícení, jiné vzplanou jen za určitých vhodných podmínek. Výrazným nebezpečím jsou toxické zplodiny hoření.

Pokud se jedná o **toxické účinky** látek, představují při haváriích největší nebezpečí plyny. Jedovaté plyny a páry jsou člověkem především vdechovány, mohou se však vstřebávat do těla i jeho dalšími nechráněnými místy (pokožkou, zvukovody, očními spojivkami, prostorem pod jazykem). Zasažení může být umocněno vstřebáváním v místech otevřených ran a popálenin. K nejvýraznějším jedovatým látkám používaným u nás patří chlor a amoniak. Běžně si neuvědomujeme, že např. ve vodárnách, ze kterých pijeme vodu, se používá k dezinfekci chlor nebo že většina chladicích zařízení (např. na zimních stadionech) využívá amoniak. Míra účinku jedovaté látky na lidský organismus je dána obecně délkou jejího působení na organismus a dále koncentrací dané látky.

Příklady výstražných symbolů pro nebezpečné látky

výbušná

vysoce hořlavá

žravá

škodlivá pro
živ. prostředí

zdraví škodlivá

toxická

Pro poskytnutí první pomoci i z hlediska následné odborné léčby je důležité identifikovat, jakým způsobem byl lidský organismus poškozen. Nebezpečnost chemických látek spočívá v tom, že mohou dráždit oči, sliznice, kůži. Látky dusivé vyvolávají přímé či nepřímé zamezení dodání kyslíku do tkání, což může druhotně vyvolat nevratné poškození mozku. Žraviny způsobují poleptání, tedy těžké poškození tkáně, s níž přijdou do styku. Tyto vlastnosti mají především různé anorganické i organické kyseliny a zásady. Mnohé z těchto látek jsou schopny narušovat i materiály, z nichž jsou vyrobeny prostředky pro ochranu povrchu těla. Dalšími účinky jedovatých látek je vážné a nevratné poškození jaterní tkáně či působení na mozek a nervovou tkáň.

→ 6. Radiační nehody a havárie

Nebezpečí radiační havárie pochází ze dvou zdrojů. Jsou to jednak jaderné zbraně hromadného ničení, jednak jaderné elektrárny, které pro výrobu elektrické energie využívají štěpení jader atomů. V jaderných elektrárnách² sice nehrozí jaderný výbuch, může však dojít k radiační havárii a následnému nekontrolovatelnému úniku radioaktivních látek.

Zdravotní poškození vznikající ozářením lze posuzovat z různých hledisek. Jedná se např. o to, zda následky působení radioaktivity postihnou přímo ozářeného jedince nebo zda se projeví až v dalších generacích (došlo k nevratnému poškození dědičné genetické informace člověka). O časných následcích lze hovořit, projeví-li se v horizontu dnů, týdnů či měsíců, pozdní následky se mohou na člověku projevit až po mnoha letech. Při překročení určitý prahové dávky ozářením se některá zdravotní postižení vyskytují téměř vždy (pokud tato hodnota není překročena, je vyloučeno, aby byla ozářená osoba postižena nemocí z ozářením). Nahodilé následky nemají žádnou prahovou dávku a postižení osob je neurčitě, někdy nelze jednoznačně rozhodnout, zda k onemocnění konkrétní osoby došlo v důsledku ozářením (např. u rakoviny nejrůznějších orgánů či leukémie).

² V České republice jsou v provozu dvě jaderné elektrárny – Temelín v Jižních Čechách a Dukovany na Jižní Moravě.

Největším ohrožením při radiační havárii je působení záření γ (gamma). Snadno proniká i materiály, ze kterých jsou zhotoveny prostředky individuální improvizované ochrany. Nejúčinnější ochranou proti jeho účinkům je zděný kryt. Proto prostředky individuální ochrany používáme pouze krátkodobě při přesunu do krytu.

V případě bezprostředního ohrožení, pokud nejste chráněni účinněji, použijte improvizované prostředky ochrany osob. Tato opatření jsou stejná při ochraně proti radioaktivitě i při zamoření prostředí nebezpečnými chemickými látkami.

Improvizované prostředky ochrany osob

Dojde-li k jaderné nebo chemické havárii, požáru se vznikem toxických spalin a vy jste nuceni opustit byt nebo dům, je nutné použít ochranný oděv a masku. Ne vždy ovšem bývají tyto pomůcky v dané situaci okamžitě dostupné, proto je třeba znát možnosti improvizované ochrany, které si může každý zajistit svépomocí.³

Pro ochranu dýchacích cest lze použít vodou navlhčené roušky ze složeného kapesníku přiložené k ústům a nosu, navlhčenou buničitou vatu nebo papírové ubrusky. Pro zvýšení ochranného účinku lze navlhčit roušku roztokem octa nebo kyseliny citrónové k ochraně proti čpavku, jehle sody k ochraně proti chloru, oxidu siřičitému apod.

Pro ochranu ostatních částí těla

- očí – uzavřené brýle (např. lyžařské, plavecké, motoristické), jejich větrací otvory navíc zalepíme izolepou nebo leukoplastí,
- hlavy – chránit čepicí, kloboukem, šálou, přilbou nebo kuklou tak, aby byly zakryty vlasy a byly chráněny uši, čelo a krk,
- rukou – chráníme gumovými rukavicemi, koženými rukavicemi nebo omotáním kusem látky,
- těla – chráníme oblekem, kombinézou, sakem, kalhotami, kabátem, pláštěm či pláštěnkou, nohavice a rukávy je nutné podvázat provázkem, řemínkem apod.,
- nohou – ochrana gumovými holíčkami, vysokými botami, botami s návleky nebo omotáním nezakrytých částí těla kusem látky nebo igelitem.

³ Účinnost použitých materiálů je určena pořadím: 1. pryž, 2. pogumované tkaniny, 3. fólie z plastů, 4. tkaniny vrstvené a impregnované, 5. umělá kůže, 6. přírodní kůže, 7. tkaniny.

→ 7. Stavby ohrožení při pobytu v přírodě

Bouřka

Blesk způsobuje vážné popáleniny a navíc se jedná o úraz elektrickým proudem. Ten je nebezpečný obzvlášť v tom, že následky průchodu el. proudu tělem se mohou projevit až po dvou dnech, a to i smrtelně.

Při bouřce lze považovat za nejméně rizikové následující situace:

- Pohyb osob v otevřené krajině nebo na jakémkoliv vyvýšeném místě; extrémně nebezpečným je pohyb na horském hřebeni a vrcholech hor.
- Pobyt na vodní hladině (řek, přehrad, rybníků, jezer, moře) jako plavec, v člunu, na lodi, surfovacím prkně, nafukovací matraci apod.
- Pohyb v otevřené krajině, když máte u sebe jakékoliv větší kovové předměty (např. jízdní kola, deštníky, golfové hole, krosny s kovovou kostrou, zeměměřičské či fotografické stativy apod.) nebo se jich dotýkáte (např. pevné řetězy na horách).
- Pobyt pod vzrostlejšími stromy. Pozor! Některé nižší stromy mohou mít výrazně hlubší kořeny než třeba okolní vyšší smrky a díky tomu jsou výrazně vodivější. Za bouřky je tedy lepší vyvarovat se blízkosti jakýchkoliv vzrostlejších stromů, nejen těch nejvyšších.
- Pobyt v blízkosti jakýchkoliv stožárů (nejen kovových!), sloupů veřejného osvětlení a poblíž elektrického vedení.
- Pobyt v/na jakýchkoliv otevřených vozidlech (sportovních, stavebních či zemědělských, cyklistických kolech a motorkách).
- Telefonování pevnými linkami (a to i v uzavřených chráněných místnostech), práce s počítačem (zpravidla je spojen nejen s elektrickou sítí, ale i s telefonní sítí přes modem) či jakýmkoliv elektrospotřebiči, připojenými k rozvodné síti.
- Kontakt s vodou z vodovodu (mytí rukou či nádobí, sprchování).
- Pobyt pod skalním převisem, ve vchodu do jeskyně nebo jakékoliv šachty.
- V blízkosti bouřky může být nebezpečným i pouhé vystupování z auta, zejména jsou-li pneumatiky a půda ještě suché. V okamžiku vystoupení se totiž můžeme stát „uzemněným“ našeho auta a tím iniciovat blesk. Za mokra by toto riziko mělo být výrazně nižší.
- Blesk se po úderu do země rozlije po hraně mezi zemí a vzduchem, z toho důvodu vzniká velmi nebezpečné krokové napětí, které může člověka zabít, aniž by byl bleskem přímo zasažen (napětí může mít velikost desítek až stovek kilovoltů).

Za relativně bezpečný lze považovat pobyt v bouřce uvnitř auta s uzavřenou plechovou karosérií za předpokladu přiměřeného snížení rychlosti jízdy. Ještě před bouřkou je třeba zatáhnout či demontovat všechny externí antény (od rádia a mobilního telefonu), zavřít okénka a nedotýkat se zbytečně kovových částí karosérie.

V otevřené krajině je nutno vyhledat co nejnižší polohy (údolí, úvozy aj.), zvážit však riziko nečekaného přívalu vody (zejména v soutěsce nebo uzavřené rokli). Na vyvýšených místech zaujmeme co nejnižší polohu, nikoliv však v leže; snažíme se o co nejmenší kontakt těla se zemí (poloha v podřepu, avšak pokud možno na špičkách bot). Lidé ve skupině by se neměli držet za ruce. Pokud by někdo ze skupiny byl náhodou zasažen bleskem, je větší naděje, že v okolí bude osoba schopná poskytnout první pomoc. Výše uvedené zásady opatrnosti platí i tehdy, když se bouřka jeví jako relativně vzdálená (zejména po vydatných srážkách, kdy se nám zdá, že bouřka již odchází). Bezpečnostní pravidla je nutno zachovat po dobu alespoň 20 až 30 minut od posledního blesku či zahřmění.

Zimní bouře

Prudké zimní bouře doprovázené větrem, letícím a padajícím sněhem a nízkými teplotami jsou obzvláště nebezpečné v horách. Na horských komunikacích hrozí zvýšené riziko vážné dopravní nehody, při pěší nebo lyžařské turistice je za snížené viditelnosti nebezpečí ztráty orientace v terénu, vyčerpání spojené s rychlým prochlazením nebo dokonce omrzlinami. Za těchto extrémních podmínek hrozí i zavalení sněhovou lavinou.

Doporučení při zavalení sněhovou lavinou

- Neprospadejte panice a bojujte o život!
- Okamžitě se vyzujte z lyžařského vázání, odhodte lyže, hole a případná zavazadla.
- Neutíkejte nebo nesjíždějte, před lavinou neutečete. Využijte však čas, který zbývá před závalem. Pokud jste na okraji laviny, zkuste uskočit stranou na pevný sníh, kámen nebo se zachytit stromu či porostu. Máte-li štěstí a jste zasaženi pouze okrajem laviny, snažte se rychle vyhrabat a uniknout dále stranou, může přijít další lavinová vlna.
- Jste-li přímo v mase sněhu, snažte se ze všech sil zbrzdit svůj pád do údolí a zůstat pokud možno na jejím povrchu. Zkoušejte se obrátit zády ke stráni, rukama a nohama činit pohyby podobající se plavání ve vodě na „znak“. Ústa držte pevně zavřená, v okamžiku závalu si je spolu s nosem ochraňte jednou rukou.
- Pokud se lavina zastavila, zachovejte klid. Vyhodnoťte svou polohu, například vztyčením ruky nebo alespoň prstů. Pokud jste zcela nepohybliví, zjistíte svou polohu plivnutím.

Zemská tíže přitahuje sliny dolů. Kolem hlavy si v prostoru úst a nosu zkuste vyhrabat volný prostor v podobě vzduchové komory, ústa mějte zavřená. Snažte se co nejdříve dostat vzhůru, než sníh nad vámi slehne a zmrzne.

- Nenechte se vystrašit okolní tmou. Ještě to neznámá, že jste zcela zasypaní. Stočte se do klubíčka a držte se pevně za kolena. Jen tak si můžete uchovat trochu vzduchu. Ústa a nos si chraňte rukou proti vniknutí sněhu.
- Šetřete své síly. Doufejte, že vás záchranáři včas najdou. Pokud uslyšíte jejich činnost, hluk motorů, štěkot psů, volání, pokuste se na sebe upozornit voláním o pomoc.

Důležité upozornění!

Zvláště v zimních měsících, kdy je přečkání stavu nouze v přírodě obtížnější, se může jako součást výbavy do hor hodit obyčejná píšťalka, kterou můžete dobře využít pro vyslání zvukového nouzového signálu (mobilní telefon nemusí být použitelný). Pro účely náročné vysokohorské turistiky si lze pořídit lavinový signalizační přístroj, který usnadní Horské službě vyhledání člověka v závalu.

→ 8. Jiné mimořádné situace

Velmi často se dnes setkáváme s takovými událostmi, jako jsou dopravní nehody, zjištění spáchání trestného činu, nález podezřelého zavazadla, oznámení o uložení bomby, ožehavým problémem jsou také útoky psů na děti. Ve většině těchto případů je namísto oznámení události **Policii České republiky** na telefonní lince **158**, případně **Městské policii** na lince **156**. Lze využít linku tísňového volání **integrovaného záchranného systému 112** – toto číslo platí univerzálně u nás i v zahraničí a propojuje všechny složky záchranného systému navzájem.

→ 8.1 Podezřelá poštovní zásilka

Za podezřelou zásilkou může být považována například neočekávaná zásilka (dopis, balíček) od neznámého odesilatele s podezřelým rukopisem či výhružným textem na zásilce, zapáchající zásilka nebo zásilka, při jejímž otevření zjistíme, že obsahuje prášek nebo jakýkoli podezřelý předmět.

S podezřelou zásilkou netřepeme ani nevyprazdňujeme její obsah. Uložíme ji do igelitového pytle nebo jiného vhodného kontejneru. Poté je třeba opustit místnost, umýt se vodou

a mýdlem a událost ohlásit na tísňovou linku 158 (Policie ČR) nebo 150 (Hasičský záchranný sbor ČR). Policie ČR nebo Hasičský záchranný sbor ČR zásilku převezme a odveze ji k ověření obsahu.

→ 8.2 Oznámení o uložení bomby, třaskaviny nebo jiné nebezpečné látky

Anonymní oznámení o uložení bomby, třaskaviny nebo nebezpečné látky je většinou směřováno tam, kde se nachází mnoho lidí. Je to logické, většina případů takovéhoho počínání je zaměřena na vyvolání strachu. Je třeba počítat s tím, že anonymní výhrůžka může být uskutečněna. Aniž bychom uvažovali o tom, zda jde např. o psychopata nebo o legraci, musíme takovouto událost brát vážně.

- Událost je třeba okamžitě oznámit na tísňovou linku 158 (Policie ČR) nebo 150 (Hasičský záchranný sbor ČR), kteří prověří, zda anonymní oznámení je skutečné nebo falešné.
- Pokud bylo anonymní oznámení o uložení bomby nebo třaskaviny v budově, ve které se nacházíte, nedotýkejte se podezřelého předmětu, otevřete dveře a okna, opusťte budovu a následujte ostatní evakuované do předem vyhrazených prostor nebo se vzdalte co nejdále od tohoto místa.
- Vezměte s sebou všechny osobní věci (osobní doklady apod.). V žádném případě se nezdržujte v blízkosti možného ohrožení i přesto, že zvědavost, co se bude v příštích minutách dít, vás nutí zůstat. Dodržujte pokyny a instrukce vydané správcem objektu a bezpečnostními složkami. Vyčkejte na další instrukce bezpečnostních složek řídicích akcí.

→ 8.3 Nález podezřelého zavazadla

- Zavazadlo neotvírejte ani nepřemísťujte.
- Dle místa výskytu nález ohlaste např. pracovníku hromadné přepravy.
- Jestliže není nikdo, komu byste podezřelý nález ohlásili, volejte policii 158 nebo linku tísňového volání 112.

→ 8.4 Dopravní nehoda

- Neprodleně zastavte vozidlo, zdržte se požití alkoholu do doby, než policista u účastníků nehody provede dechovou zkoušku na zjištění přítomnosti alkoholu v krvi.

- Učiňte vhodná opatření, aby nebyla ohrožena bezpečnost silničního provozu (umístění výstražného trojúhelníku apod.), vyžadují-li to okolnosti, jste jako účastníci nehody oprávněni zastavovat jiná vozidla.
- Poskytněte podle svých schopností a možností zraněným osobám první pomoc a neprodleně přivolejte **Záchranou službu na lince 155** (pro objektivnost pozdějšího vyšetřování je třeba zaznamenat polohu a místo zraněné osoby – písemný popis, náčrtek, fotografie zejména osoby, která se nachází mimo vozidlo, nebo zraněného chodce).

Informace, které je třeba poskytnout dispečinku záchranné služby při telefonickém oznámení:

- Co se stalo.
- Místo nehody.
- Počet postižených.
- Čas uplynulý od vzniku nehody.
- Popis zdravotního stavu – druh zranění.
- Při chemické havárii sdělit, jak k postižení došlo a jakou látkou, případně vývoj příznaků zasažení.
- Počasí v místě události (pro případ nutnosti použití vrtulníku – vítr, přeháňky, snížená viditelnost apod.).
- Orientační body v místě přistání (silnice, křižovatka, kostel, nádraží apod.).
- Jméno volajícího.
- Číslo telefonu, z něhož voláte, pro zpětné ověření.

Důležité upozornění!

Zneužití tísňových volání pro oznámení vymyšlené události může ohrozit životy lidí, kteří potřebovali pomoc právě těch záchranářů, kteří vyjeli na popud vymyšleného telefonátu. Dnes je již technika na takové úrovni, že lze ve velice krátké době (často již v průběhu vlastního telefonátu) zjistit, odkud takový člověk volal. Na mnoha místech našich měst jsou navíc zabudovány bezpečnostní kamery, takže je velmi pravděpodobné, že pachatel bude brzy identifikován, vypátrán a ponese za takovou činnost následky!

→ 9. Jak se zachovat v případě mimořádné události

V následujícím přehledu uvádíme základní doporučené postupy chování ve vybraných situacích způsobených mimořádnými událostmi.

→ 9.1 Postup v jednotlivých fázích ohrožení povodní

Před povodní

- Vytipujte si vyvýšené bezpečné místo k nouzovému pobytu pro případ úniku před povodní, které podle zkušeností nebývá zaplaveno vodou (nejvyšší patro nebo půda v domě, nejvyšší místo na pozemku, obci apod.).
- Postarejte se o to, aby se váš majetek, který lze přemístit, nalézal nad předpokládanou hladinou záplavové vody (vyvýšená místa, horní patra domků, půdy apod.).
- Připravte se na případnou evakuaci zvířat.
- Připravte pytle s pískem na utěsnění nízko položených dveří a oken, náhradní zdroje osvětlení, přenosný rozhlasový přijímač, nouzový varič, prostředky první pomoci, potřené léky a osobní doklady, nouzové zásoby pitné vody a potravin nejméně na 2 – 3 dny, evakuační zavazadlo pro každého člena rodiny.
- Vlastníte-li automobil, doplňte včas pohonné hmoty a připravte jej k použití pro urychlený a bezpečný výjezd.

Při varování o blížící se povodni

- Zajistěte dveře a okna pomocí pytlů s pískem, přemístěte věci určené k nouzovému pobytu a k přežití, dále cenné věci a domácí zvířata na bezpečná místa.
- Uhasťte kotle a další topidla (s otevřeným ohněm na tuhá paliva i na plyn a na elektřinu), vypněte veškeré elektrické přístroje a spotřebiče. Utěsněte kanalizaci a odpady v přízemí a ve sklepech, upevněte předměty, které by mohla voda strhnout a odnést.
- Důkladně zabezpečte domácí chemikálie, ropné látky, jedy a žiraviny tak, aby nepřišly do styku s vodou.
- Řiďte se vydanými pokyny, pokud byla nařízena evakuace, zanechte na venkovních dveřích oznámení o opuštění domu, vezměte evakuační zavazadlo a dostavte se na určené místo k evakuaci. Upozorněte na evakuaci i své sousedy! Malým dětem vložte do kapsy kartičku s jejich jménem a adresou, případně důležitými zdravotními informacemi.
- Před opuštěním obydlí vypněte hlavní jistič elektrického proudu, uzavřete hlavní uzavěr plynu a vody a zabezpečte okna a dveře.

Při povodni

- **Opusťte co nejrychleji ohrožený prostor!** Vždy však jednejte s rozvahou, pomáhejte sousedům, dětem, starým a nemocným lidem. Záchrana života je v této situaci absolutní prioritou!
- Dodržujte uvedené zásady pro opuštění a zabezpečení bytu (domu).
- Stojíte-li ve vodě, nedotýkejte se nikdy elektrických zařízení nebo spotřebičů!
- Pokud nejde o záchranu člověka, nechodte nikdy do neznámých a níže položených míst, která může rychle zaplavit voda.
- Poskytujete-li pomoc ohroženému člověku, navažte s ním kontakt, hodte mu včas záchraný kruh, lano nebo mu podejte pádlo, veslo, dlouhou tyč apod.
- Neprojíždějte již zaplavená místa autem nebo na kole, nevidíte vymleté díry a jámy!
- Pokud přesto musíte projet motorovým vozidlem zaplaveným územím, zařaďte co nejnižší rychlost a jeďte co nejpomaleji, aby nebylo zaplaveno zapalování motoru.
- V případě, že vás zaplavila a uvěznila povodeň v domě, vystupte do vyšších pater, případně na střechu, v terénu vystupte na výše položená místa nebo vyšplhejte do korun stromů.
- Hrozí-li nebezpečí, že voda dosáhne a zaplaví i vaše nouzové stanoviště, vyhlédněte si předem místo, kam jste schopni doplavat a včas se tam vydejte.
- Pokud vás zachraňují z ohroženého místa profesionální záchranáři pomocí lodě nebo vrtulníku, dbejte vždy jejich pokynů, jak máte při záchraně spolupracovat.

Po povodni

- Je nutno počítat s tím, že budovy mohly být působením povodně poškozeny a hrozí zřícení jejich částí nebo celých budov. Pokud musíte do takových objektů vstoupit v rámci záchraných prací, dbejte zvýšené opatrnosti.
- Nejezte potravu navlhčenou povodňovou vlnou, také s pitnou vodou ze studní i z vodo-
vodů vyčkejte do hygienické prověrky.
- V zatopených územích je potřeba podle pokynů hygienika zlikvidovat veškeré potraviny
zasazené vodou a také veškeré uhynulé zvířectvo.
- Nevstupujte do neznámých a podezřelých míst!
- V poškozených stavbách nepoužívejte otevřený oheň (nebezpečí výbuchu plynu), nedotý-
kejte se elektrických zařízení a spotřebičů (musí být před použitím vysušeny a přezkoušeny).
- Ihned po návratu do bydliště zjišťujte rozsah škod a navažte kontakt s pojišťovnami a odbor-
níky pro kontrolu technického stavu zatopených objektů (statik provede odborné posouze-
ní případného narušení stability zdí atd.), přístrojů a spotřebičů. Pořídte dokumentaci škod.

- Neodčerpávejte vodu ze zatopených prostor, dokud neklesne hladina podzemní vody. Není to účinné a hrozí boční tlak vody!
- Informujte se o případných místech humanitární pomoci zřizovaných v postižených obcích, kde můžete obdržet nezávadné základní potraviny, pitnou vodu, dále příkrývky, oblečení a jinou materiální pomoc.

→ 9.2 Postup při nebezpečí sesuvných pohybů v terénu

- Zásadně se vyhýbejte místům, kde jsou porušeny svahy, na kterých hrozí zřícení skal, kamení a uvolnění bahenních proudů.
- V případě reálné hrozby porušení svahů za bouřky, při povodních a silných deštích opusťte co nejdříve ohrožené prostředí.
- Pokud dojde k uvolnění půdy či jinému sesuvu ve vaší blízkosti, snažte se uniknout mimo, nejčastěji směrem stranou a nahoru. Stejně tak pokud jste byli sesuvem zasaženi a nejste zraněni nebo jen lehce.
- Jste-li zavaleni sesuvem v budově, chovejte se obdobně jako v případě zavalení zemětřesením. Prioritou je zajištění přísunu vzduchu do zavaleného prostředí a přivolání pomoci.
- Čekáte-li na záchranu, snažte se být v klidu, šetřete síly a upozorňujte na sebe blížící se záchranáře voláním či jinými signály.

→ 9.3 Postup při nebezpečí větrných smrští

- Pokud pobýváte v místech předpokládaných nebo častých atmosférických poruch, je důležité sledovat pravidelně sdělovací prostředky a v žádném případě nepodceňovat uvedené informace a doporučení. Připravte si přenosný rozhlasový přijímač a další potřeby, obdobně jako v případě dalších živelních pohrom.
- Opusťte pláže a ploché přímořské oblasti.
- Pokud se nacházíte na ulici nebo ve volném terénu, opusťte ta místa, kde hrozí pády větších předmětů ze střech domů nebo padající stromy. Vyhledejte urychleně vhodný úkryt.
- V domech a bytech uzavřete pevně všechny dveře, okna a okenice. Pokud nejsou, okna a výkladní skříně zakryjte dřevěnými deskami nebo jiným vhodným materiálem a zabeďte je pomocí prken a hřebíků.
- Nejlepší je ukryt se před větrnou smrští ve sklepě, který je umístěn pod úrovní terénu.

- Před účinky větru v podobě tornáda nebo tropického cyklonu je vhodné se navíc připoutat pevným řemenem k tyči nebo jinému předmětu pevně zapuštěnému do země.
- Někdy je vhodné otevřít okna a dveře na závětrné straně domku, pomůže to vyrovnat tlak vzduchu.
- Pokud vás větrná smršť zastihne v hotelovém pokoji nebo jiné budově, zásadně nestůjte u okna, chraňte se u nosné stěny podobně, jako při zemětřesení.
- Jako úkryt jsou zcela nevhodné a nebezpečné lehké stavby – stodoly, chaty, převozní stavební buňky, maringotky, karavany apod., které větrné smršti neodolají.
- Rovněž automobily neposkytují v tomto ohledu žádné bezpečí. Vítr o rychlosti tornáda nebo tropického cyklonu hravě zvedá do vzduchu i těžké nákladní automobily, jeřáby apod.
- Nepobývejte pod korunami stromů nebo v lesních porostech, bezpečnější je volná krajina bez zástavby a stromů. Pokud jste zastížení větrnou smrští právě zde, vyhledejte úkryt v terénních sníženinách, příkopech a prohlubních.
- Bouřlivému větru vystavte jenom nejnutnější část těla, svrchní oděv si přitáhněte nebo přivažte až k tělu tak, aby vám ho vítr nemohl nafouknout a oděv vás tak nenadlehčoval.
- Při návštěvě suchých pouštních oblastí nás může nepříjemně překvapit písečná nebo prachová bouře. Při jejím vypuknutí okamžitě zastavte další postup.
- Ještě na začátku písečné nebo prachové bouře si vyznačte pomocí kamenů nebo jiných značek směr svého dalšího postupu. Bouře totiž změní zcela vzhled krajiny.
- Položte se na bok zády k větru a zakryjte si obličej nějakou látkou.
- Zabezpečte si proti všudypřítomnému písku a prachu vhodným obalem potraviny, pitnou vodu a citlivé přístroje.
- Jedete-li autem, pak můžete v cestě pokračovat pouze tehdy, je-li podklad spolehlivě pevný, otevřené úseky a rokliny projíždějte co nejrychleji. Pokud se značně sníží viditelnost, raději zastavte, zůstaňte ve vozidle a počkejte, až se bouře přezene.

→ 9.4 Postup v případě požáru

- Pamatujte, že záchrana lidského života stojí vždy na první místě!
- Jste-li svědky požáru, okamžitě volejte číslo Hasičského záchranného sboru **150**.
- Při předávání zprávy uveďte: Kde hoří (adresu), co hoří, vaše jméno a číslo telefonu, ze kterého voláte. Po skončení hovoru zavěste a čekejte na zpětný dotaz k ověření pravdivosti zprávy o požáru.
- Do doby příjezdu záchranářů je povinností každé fyzické osoby (pokud jí v tom nebrání závažná okolnost nebo by tím vážně ohrozila sebe nebo osoby blízké) provést nutná

opatření pro záchranu ohrožených osob (upozornění ostatních na vznik požáru viz poplachové směrnice umístěné v budovách, vyvedení ohrožených osob z nebezpečného prostoru, první pomoc).

- Dle možností se snažte uhasit požár nebo provést nutná opatření k zamezení jeho šíření. **Pozor!** Při požáru elektrických přístrojů a zařízení pod napětím je třeba pokud možno nejdříve vypnout elektrický proud.
- Uzavřete přívod plynu, aby nedošlo k výbuchu.
- Dle nutnosti a možností vyveďte do bezpečné vzdálenosti zvířata, vynesete cenné věci, odstraňte výbušné, jedovaté a hořlavé látky.
- Nepoužívejte různých klínů, zástrček apod. k zajištění samouzavíracích zařízení (na dveřích) v otevřené poloze; právě zavřené dveře brání průniku kouře do chodeb a na schodiště, zakouřené schodiště by neumožnilo únik z objektu.
- Zajistěte navedení záchranných složek na místo události.
- Uvolněte přístupové cesty záchranným složkám (přeparkování automobilů, odstranění větších předmětů, strojů, zařízení z nástupních plošin pro ustavení výškové požární techniky určené k zásahu do vyšších podlaží a k evakuaci osob).
- Umožněte vstup na nemovitost k provedení nutných opatření ke zdoání mimořádné události nebo zamezení jejího šíření.
- V případě mimořádné události je nutné strpět vyklizení pozemku nebo odstranění staveb, jejich části nebo prostoru v rámci záchranných prací.
- Poskytněte další osobní nebo věcnou pomoc jednotce požární ochrany na výzvu velitele zásahu, velitele jednotky požární ochrany nebo obce (za poskytnutí věcné pomoci se právo na úhradu uplatňuje u příslušného okresního úřadu).

→ 9.5 Postup při havárii s únikem nebezpečných chemických látek

- Pokud jste na otevřeném prostranství, okamžitě vyhledejte nejbližší dům, budovu apod.
- Nepřibližujte se k místu havárie.
- Neukrývejte se do sklepa. Většina škodlivých látek je těžší než vzduch, drží se tedy při zemi a zaplňuje především sklepy, kanalizaci apod.
- V domě, bytě uzavřete okna, dveře, vypněte klimatizační systém, utěsňte ventilační otvory.
- Oblepte mezery mezi okny a okenními rámy lepící páskou.
- Sledujte informace ve sdělovacích prostředcích, pokyny sdělované místním rozhlasem, radiovozy apod.

- Připravte si improvizované prostředky individuální ochrany.
- Uhasťte otevřený oheň v kamnech, vypněte plynové spotřebiče atd.
- Připravte se na nutnost evakuace (viz kapitola Evakuace).
- Zdržujte se v místnosti, která je na odvrácené straně od havárie.
- Prostředky individuální ochrany si vyzvedněte až na základě výzvy na určeném místě.

→ 9.6 Postup při vzniku radiační havárie

- Na vznik radiační havárie jsou lidé v zóně havarijního plánování upozorněni zněním sirén (kolísavý zvuk sirény po dobu 140 sekund a opakovaně).
- Nepřibližujte se k místu havárie.
- Zazní-li siréna, ukryjte se v budově a pusťte televizi nebo rozhlas. Řiďte se instrukcemi z vysílání.
- Ukrytí obyvatelstva v budovách podstatně sníží ozáření lidského organismu i možnost vdechování radioaktivních látek. Obyvatelé musejí zůstat ukryti po dobu, která je jim oznámena sdělovacími prostředky.
- Uzavřete dveře, okna, vypněte klimatizační systém, utěsňte ventilační otvory.
- Potraviny uložte do igelitových nebo alespoň papírových obalů a do ledniček, mrazáků nebo dobře uzavřených prostor.
- Zdržujte se ve středové místnosti domu v přízemí, suterénu nebo ve sklepě, místnost by měla mít minimum oken (v panelových domech to mohou být předsíně nebo chodby).
- Připravte si prostředky individuální ochrany.
- Jodová profylaxe – mezi radioaktivní částice, které by mohly uniknout z jaderné elektrárny při radiační havárii, patří i radioaktivní izotopy jodu. Vdechovaný jod se usazuje ve štítné žláze osob. Usazování radioaktivního jodu lze zabránit tím, že se štítná žláza nasýtí neradioaktivními jodidovými aniony. Proto má každý občan žijící v zóně havarijního plánování k dispozici tablety jodidu draselného, které musí po varování o vzniku radiační havárie požit v množství uvedeném sdělovacími prostředky.
- Vyvarujte se zbytečné fyzické námahy.
- Připravte se na případnou evakuaci (viz kapitola Evakuace). Dodržujte pokyny příslušníků zasahujících orgánů a jednotek. Při radiačních haváriích se evakuace plánuje pouze z obcí vzdálených přibližně 5 – 10 km od jaderné elektrárny.

→ 9.7 Obecná pravidla ochrany před proniknutím nebo zanesením nákazy do organismu

- K pití i mytí používat pouze prověřenou vodu. Zásadně nepoužívat vodu z neznámých a nezajištěných zdrojů! Dokud není absolutní jistota, že pitná voda (používaná i k mytí potravin, nádobí, ale také k osobní hygieně) je nekontaminovaná (informace poskytnete hygienická stanice), upravovat vodu převařením (var nejméně 10 minut pro zničení živých bakterií) nebo chemicky (pokud není možnost převaření, pak použít chemickou dezinfekci, např. SAVO – ne s přísadkou detergentu! – nebo existuje celá řada dalších přípravků, jejichž dávkování je uvedeno na štítku).
- Nejezte potraviny nechráněné pevnými obaly nebo neproověřené. Máte-li jakoukoli pochybnost o nezávadnosti potraviny (např. porušený obal), zlikvidujte ji! Pokud není jiná možnost, pak při nejistotě o zdravotní nezávadnosti volte tepelně upravené potraviny.
- Dodržujte ve zvýšené míře zásady osobní hygieny. Jednoduché a základní hygienické pravidlo je jedním z nejdůležitějších hygienických opatření, které pomáhá chránit zdraví – mýt si často a pečlivě ruce, a to před jídlem a pitím, vždy po styku s povrchy, které mohou být kontaminovány, v případě, že se dotýkáte svého obličeje, ale i před a po vykonání hygienické potřeby. Pokud je to možné, používejte k osobní hygieně mýdlo s antibakteriálním účinkem.
- Zbytečně se nedotýkejte uhynulých zvířat, podezřelých předmětů apod. Pamatujte na to, že člověk pouze svými smysly biologické zamoření nezjistí.
- Sledujte svůj zdravotní stav a při prvních příznacích onemocnění ihned vyhledejte zdravotnickou pomoc. Mezi základní příznaky infekce patří horečka, zánět, vyrážka, reakce imunitního systému. V žádném případě nepodceňujte počáteční lehké příznaky!
- Používejte doporučené prostředky individuální ochrany. I improvizované prostředky osobní ochrany mohou představovat významnou bariéru pro zanesení nákazy do organismu.

K boji proti nebezpečným nákazám bohužel nelze použít jednoduchý a univerzální systém ochrany. Spektrum faktorů a činitelů podílejících se na vzniku epidemií či pandemií je velké, vysoké je také množství vzájemných kombinací podmínek, které infekcím nahrávají. Hlavním a zásadním pravidlem je proto dodržování pokynů zdravotníků a pracovníků hygienické služby!

→ 9.8 Postup při teroristické akci (za použití střelných zbraní)

- Pokud jste mimo budovu, okamžitě opusťte ohrožené místo.
- Pokud jste v budově, nezdržujte se v blízkosti oken.
- Ukryjte se za vhodným kusem nábytku.
- Striktně dodržujte instrukce vydávané bezpečnostními složkami.
- Vyvarujte se využití pevných telefonních linek.
- Zachovejte klid a rozvahu.

→ 9.9 Postup při ohrožení (příp. poranění) psem

- Snažte se zachovat klid.
- Vyvarujte se rychlého a náhlého pohybu. Jakýkoli prudký pohyb třeba jen ruky může nastartovat útok psa.
- Stůjte klidně a nechte ruce podél těla. Nesnažte se před psem zachránit útekem!
- Nedívejte se psu upřeně do očí. Psi zaměřují svou kořist pohledem, přímý pohled může iniciovat útok psa.
- Navzdory vašemu stávajícímu rozpoložení a situaci, snažte se na psa mluvit konejšivým, klidným hlasem. Důležitá je intonace vašeho hlasu, nikoliv obsah slov. „Dívejte“ se na psa jakoby mimoděk, bočným nefixovaným pohledem a sledujte jeho reakce.
- Pokuste se pomalu, pozvolna od psa ustupovat, nepřestávejte mluvit konejšivým hlasem (např. hodný pes).
- Přejde-li k vám, nechte se očichat. Nechte psa odejít. Vyčkejte a pomalu, pozpátku se od psa vzdalujte.
- Pokud se vám nepodaří útok psa odvrátit, pokuste se, podle vašich schopností a možností, jeho útoku čelit.
- Uvědomte si, že ve skutečnosti jen velmi málo psů je cvičeno ke střetu s člověkem (služební psi). Většina psů, kteří ohrožují člověka na veřejnosti, jsou psi mezi „útokem a útekem“.
- Nedokážete-li či není-li možné se psu postavit, snažte se k němu natočit bokem a zády. Přikrčte se a ohněte záda, ruce přitiskněte k tělu, schovejte je do klína. Čelný útok je pro psa snazší, neboť při něm může napadnout končetiny, krk, bradu, rameno apod. Naopak odvrácená pozice (schoulené tělo) snižuje pravděpodobnost či intenzitu útoku psa a závažnost poranění.
- Zaútočí-li na vás pes či srazí-li vás k zemi, stočte se do klubíčka, chraňte si pažemi hlavu: lokty směřují ke kolenům, sepnuté dlaně chrání temeno hlavy, zápěstí chrání uši.

Nehýbejte se, zůstaňte v klidu. Vyčkejte až pes odejde. Nepodceňujte vzdálenost mezi vámi a psem, než se rozhodnete vstát. Při vstávání sledujte bedlivě reakce psa, pokud je stále v dohledu a jeví-li o vás zájem, raději se vstáváním vyčkejte.

Při poranění psem:

- Okamžitě zajistit poraněnému první pomoc, lokální ošetření rány běžnými dezinfekčními prostředky (účinné je i vymytí ran běžnou mýdlovou vodou).
- Vždy je nutno pátrat po původu psa, který poranění způsobil (zjistit chovatele, majitele, zapsat si jeho jméno, adresu, telefon).
- Podle závažnosti poranění a výsledků veterinárního vyšetření zajistit bezprostřední, příp. následné lékařské ošetření či léčbu. Při podezření na vzteklinu se nedoporučuje rány šít.
- Každé i minimální poranění člověka psem (škrábnutí zuby) je nutno považovat za velmi nebezpečné, jedná-li se o psa nakaženého vzteklinou.
- Chovatel (majitel) je povinen zajistit⁴, aby jeho pes, který poranil člověka (případně přišel do přímého kontaktu s poraněným člověkem za okolností, které mohou vyvolávat podezření z onemocnění vzteklinou), byl neprodleně vyšetřen veterinárním lékařem. Další vyšetření psa je nutné po 5 dnech.
- Pokud tak chovatel (majitel) neučiní, je nutno informovat Policii ČR nebo příslušnou veterinární správu, která je kompetentní tyto problémy řešit. Nebyl-li pes, který způsobil poranění, dohledán, postižený absolvuje ochranné očkování ihned, v případě pozitivního vyšetření zvířete se zahájí u postižené osoby pasivní a aktivní imunizace.
- Každý chovatel je povinen každoročně zajistit očkování zvířete proti vzteklině.

→ 9.10 Desatero bezpečného pobytu na horách (dle doporučení Horské služby)

- Vyrážíte-li na túru, měli byste někoho informovat o předpokládané trase a době návratu z vaší cesty. Na horské chatě se lze zapsat do „Knihy vycházek a túr“. Nepodceňujte správné vybavení a výstroj, klimatické podmínky na horách se rychle mění. Vezměte si telefonní číslo vaší ubytovny a místní Horské služby.
- Na túru chodte ve skupině nejméně 3 osob. Při úrazu mohou vždy dva dopravit třetího do bezpečí nebo jeden zůstane u raněného a druhý vyhledá pomoc.
- Pohybujte se jen po vyznačených turistických cestách, v zimě na hřebenech podle tyčového značení.

⁴ Zákon č. 166/1999 Sb., § 4 písm. a)

- Nerozdělujte se – nejzdatnější členové skupiny jsou v jejím čele a závěru. Tempo postupu se řídí podle nejslabšího člena skupiny.
- Dělejte pravidelné zastávky, při nichž můžete vhodně přizpůsobit oblečení, upravit výstroj a doplnit energii z malého občerstvení. Nezapomínejte na tekutiny, a to i v zimě.
- Zásadně neměňte směr plánované túry. Případně túru zkratíte, aby nebyl překročen stanovený čas návratu.
- V případě, že se rozhodnete nebo jste okolnostmi donuceni nevrátit se do místa ubytování včas, oznamte to neprodleně ubytovateli. Není-li to možné, pak změnu nahlaste Horské službě nebo na policejní stanici.
- Chraňte veškeré orientační, informační a výstražné značky.
- Nepodceňujte nebezpečí hor, nepřeceňujte své síly ani síly svých společníků. Dostanete-li se do nesnází, nepodléhejte panice. Věřte, že z každé situace lze nalézt východisko.

→ 9.11 Desatero bezpečného pobytu u vody (dle Vodní záchranné služby ČČK)

- Nechoďte se koupat sami, nepodceňujte nebezpečí vody.
- Neplavte ihned po jídle, nechejte si alespoň 1 hodinu odstup.
- Neplavte a neskákejte do vody rozpálení nebo unavení.
- Neplavte a neskákejte do vody v neznámých místech.
- Neplavte do blízkosti plavidel a plavební dráhy lodí.
- Plavte ve vyznačeném prostoru, máte záruku záchrany života.
- Neplavte daleko od břehu. Máte-li tuto potřebu, zajistěte si doprovod lodičky.
- Na plavidla nepatří děti bez řádně oblečených a upevněných záchranných vest. Při sjíždění řek musejí mít děti také ochrannou helmu.
- Nebuďte ve vodě hrubí a bezohlední.
- Pokud se něco přihodí, důvěřujte členům Vodní záchranné služby ČČK, uposlechněte jejich pokynů a nepřekázejte jim v práci.

→ 9.12 Nouzové signály pro přivolání pomoci

- V situaci ohrožení v terénu mávejte červenou látkou nebo uvažte na nějaký klacek nebo tyč kusy oděvu, ložního prádla apod., vysuňte je nebo upevněte na viditelné místo, dbejte na to, aby se dobře odrážely od pozadí a třepotaly se ve větru.
- V noci zapalujte zápalky, svíčku nebo zapalovač, kapesní svítilnu nebo jiný zdroj světla a jejich světlo střídavě zakrývejte. Rozdělejte oheň!

- Je-li slunečný den, použijte zrcátko nebo kus střepe a záblesky směřujte ve směru očekávané pomoci.
- Volejte a křičte jen tehdy, když je naděje, že vás někdo uslyší, jinak se zbytečně vysilujete. Aby vás bylo lépe slyšet, udělejte si z dlaní před ústy zesilovací trychtýř pro zvuk.
- Hvízdání a pískání je slyšet dál než volání a budí větší pozornost.
- Zvuková znamení občas přerušte, pozorujte, zda někdo odpovídá.
- Klepáním můžete volat o pomoc, i když neovládáte morseovku. Signál pro záchranu SOS tvoří tři krátké, tři dlouhé a opět tři krátké znaky. Po malé přestávce se tato série znaků opakuje. Ve tmě je lze signalizovat i zapalovačem, svítilnou apod.
- Důležité je nepoužívat jen jeden způsob přivolávání pomoci, ale hned několik – optické i akustické.
- Signalizujte tak dlouho, až obdržíte srozumitelnou odpověď, že pomoc přichází! Nikdy neztrácejte naději!
- Pokud se vám podařilo přivolat záchránce, další znamení již nedávejte; pokračujte jen tehdy, pokud vás stále hledá a vaše signály potřebuje.

→ 9.13 Krabička poslední záchrany

Krabička poslední záchrany je věc, která vám může v přírodě velmi pomoci, když se z nejrůznějších příčin dostanete do nesnází. Tuto krabičku využijete nejen pro pobyt v divočině nebo na cestách přírodou, ale může se hodit i při běžných jízdách autem, cestování autobusem, vlakem, při sportu nebo při výkonu některých povolání. Menší příruční provedení takového balíčku se proto hodí i na každém výletě.

A co by měla obsahovat? Např. škrťátko z krabičky od sirek s několika zápalkami, kousek svíčky, drátek, provázek, kvalitní kapesní nožik, prostředky pro signalizaci (píšťalku, zrcátko), několik hřebíčků různé velikosti, kousek náplasti (pečlivě zabalený), několik tablet Aspirinu (Acylpyrinu) proti bolestem a horečce, obvaz a obinadlo, malé množství koncentrované potravy (čokoládu, cukr), několik zavíracích špendlíků, špaček tužky, jehlu s nití, několik drobných mincí (1, 2, 5, 10 Kč), kousek křídly, kousek papíru, žiletku, gumovou ampulku s benzínem (na rozdělání ohně za deště), gumičku. Krabičku z odolného materiálu dobře zajistíme gumičkou před vyspáním.

Neocenitelným pomocníkem při pobytu v přírodě je v dnešní době v situacích ohrožení mobilní telefon, ovšem pokud je nabitý, lze jej dobíjet a je v dosahu příslušného operátora.

Pokud v přírodě zabloudíte nebo musíte zabezpečit včasný transport raněného, je důležitá orientace v terénu. Nejjednodušší samozřejmě je, když máte s sebou mapu nebo

kompas. Nabízejí se i moderní technologie GPS. Určitě je však užitečné naučit se i některá pravidla orientace podle přírodních jevů (slunce, měsíc, hvězdy, přírodniny atd.) pro případ, že všechny technické vymoženosti selžou a musíme se spoléhat jen sami na sebe.

→ 10. Nejdůležitější zákony týkající se ochrany obyvatel

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, ve znění pozdějších předpisů;
zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), ve znění zákona č. 320/2002 Sb.;

zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, ve znění pozdějších předpisů.

Kde získat další informace?

Každý občan může získat informace o charakteru možného ohrožení, o připravovaných záchranných a likvidačních pracích a ochraně obyvatelstva při vzniku mimořádné události ve svém trvalém bydlišti na obecním nebo městském úřadě.

Některé aktuální informace o ochraně obyvatelstva můžete získat i na internetové stránce Ministerstva vnitra: www.mvcr.cz/hasici/obcan

→ 11. Závěr

Člověk je působením na své okolí a životní prostředí potenciálním původcem mimořádných událostí. Přímo v případě událostí antropogenních (např. chemické havárie), ale do jisté míry člověk zodpovídá i nepřímo za mimořádné události přírodního charakteru (např. záplavy), neboť svou činností dlouhodobě mění přirozený ráz krajiny a ovlivňuje tak ekologii planety, na které žije. Je tedy v zájmu bezpečnosti lidské společnosti, aby každý z nás zodpovědně přistupoval k prevenci rizik mimořádných událostí, byl důsledně a včas připraven na mimořádnou událost a měl povědomí o správném jednání v okamžiku, kdy k mimořádné události neodvratně dojde.

Ačkoliv průběh většiny mimořádných událostí nemusí být plně pod kontrolou člověka, ničivé následky mohou být minimalizovány účinnými opatřeními a připraveností záchranných složek i občanů.

→ **Literatura:**

BENEŠ, P. a kol. *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Havárie s únikem nebezpečných látek. Radiační havárie. Pro chemii a fyziku na ZŠ.* Praha: Fortuna, 2002. 24 s. ISBN 80-7168-818-5

DANIELOVSKÁ, V. *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Pro 1. stupeň ZŠ.* Praha: Fortuna, 2003. 32 s. ISBN 80-7168-864-9

HERINK, J.; BALEK, V. *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Živelní pohromy. Pro zeměpis a přírodopis na ZŠ.* Praha: Fortuna, 2002. 40 s. ISBN 80-7168-830-4

HORSKÁ, V.; MARÁDOVÁ, E.; SLÁVIK, D. *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Sebeochrana a vzájemná pomoc. Pro občanskou a rodinnou výchovu.* Praha: Fortuna, 2002. 40 s. ISBN 80-7168-829-0

KOSTNER, R.; CVEČKOVÁ, M. *Ochrana člověka za mimořádných situací.* Praha: Děťství bez úrazů, 2007.

LINHART, P. aj. *Ochrana člověka za mimořádných událostí. Pro střední školy.* Praha: Fortuna, 2003. 94 s. ISBN 80-7168-869-X

- **Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem, státním rozpočtem České republiky a rozpočtem hlavního města Prahy.**

- **ESF napomáhá rozvoji zaměstnanosti podporou zaměstnanosti, podnikatelského ducha, rovných příležitostí a investicemi do lidských zdrojů.**

Copyright:
Vzdělávací institut ochrany dětí o.p.s., PaedDr. Eva Marádová, CSc.

Typografická úprava:
AGAMA poly-grafický ateliér, s. r. o., Na Výši 4, 150 00 Praha 5

Tisk:
Květoslav Zaplatílek, Vesec 66

Vydal:
Vzdělávací institut ochrany dětí v roce 2007
U Pergamenky 1511/3, 170 00 Praha 7
ISBN 978-80-86991-24-5

VZDELÁVACÍ INSTITUT
OCHRANY DĚTI